

Notitie

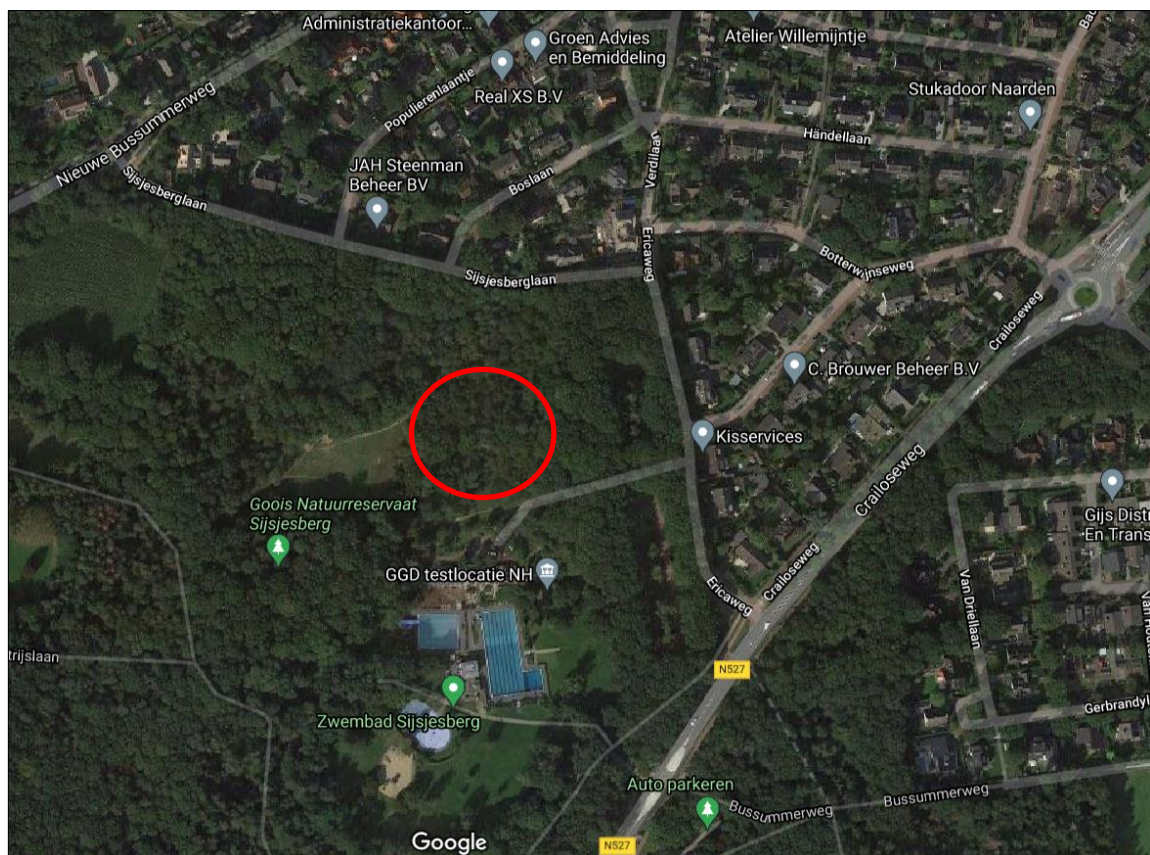
Projectnaam	Speelbos Sijsjesberg	Opdrachtgever	Goois Natuurreservaat
Projectnummer	21-1470	Contactpersoon	A. Anninga
Documentnummer	21-1470 20210709	Auteur(s)	R. Vernooij-Oostveen
Datum	9 juli 2021	Versie	1

Speelbos Sijsjesberg

Verzoek om ontheffing bodemingrepen aardkundig monument “t Gooi-Noord, Tafelbergheide, Bikbergen, Limitsche Heide” (69a)

Inleiding

Het Goois Natuurreservaat (GNR) heeft in 2016 gronden gelegen rondom zwembad Sijsjesberg aan de westzijde van Huizen in eigendom overgenomen van de gemeente Huizen. De onderliggende motivatie was het duurzaam veiligstellen van de natuur- en recreatieve waarde van dit gebied. Hiermee was een totale grondoverdracht van ca. 12 ha gemoeid. Thans is het gebied bekend als natuurgebied Sijsjesberg, dat aan de zuidzijde direct grenst aan natuurgebied IJzeren Veld dat al in eigendom en beheer was van het GNR.

Afb. 1 Ligging perceel speelbos Sijsjesberg (bron: Google Maps)

Op het gedeelte van de verworven gronden tussen de Sijsjesberglaan, Ericaweg en het zwembad Sijsjesberg wenst het GNR in samenspraak met de gemeente een speelbos aan te leggen gericht op natuureducatie, met name geschikt voor kinderen van de lagere groepen van de basisscholen en de diverse buitenschoolse opvangorganisaties (BSO's) in Huizen. Het deelgebied waarbinnen het speelbos aangelegd wordt is ca. 0,5 ha groot. Op afbeelding 1 is de ligging hiervan aangeduid.

De bestemming als speelbos past niet binnen de voorschriften van de huidige bestemming (zijnde "Natuurgebied"). Er ontbreekt op deze locatie een functieaanduiding "dagrecreatief medegebruik", zoals voor andere locaties binnen de bestemming "Natuurgebied" wel is vastgelegd. Om het plan te kunnen realiseren is het daarom noodzakelijk om een omgevingsvergunning voor afwijking van het bestemmingsplan aan te vragen.

Daarnaast zijn enkele andere toestemmingen nodig om het initiatief te kunnen realiseren, te weten een aanlegvergunning op grond van het huidige bestemmingsplan, een melding vanwege de plaatsing van een onttrekkingsbron (handwaterpomp) in een grondwaterbeschermingsgebied, en een ontheffing voor het uitvoeren van handelingen in een aardkundig monument.

Onderhavig document betreft het verzoek tot en de inhoudelijke onderbouwing voor het verkrijgen van laatstgenoemde ontheffing. De bevoegdheid voor beoordeling van de ontheffingsaanvraag ligt sinds november 2020 bij de gemeente. Dit document is derhalve op verzoek van de gemeente toegevoegd als bijlage bij de omgevingsvergunningaanvraag voor de afwijking van het bestemmingsplan zodat het integraal kan worden afgewogen.

Aardkundige waarden

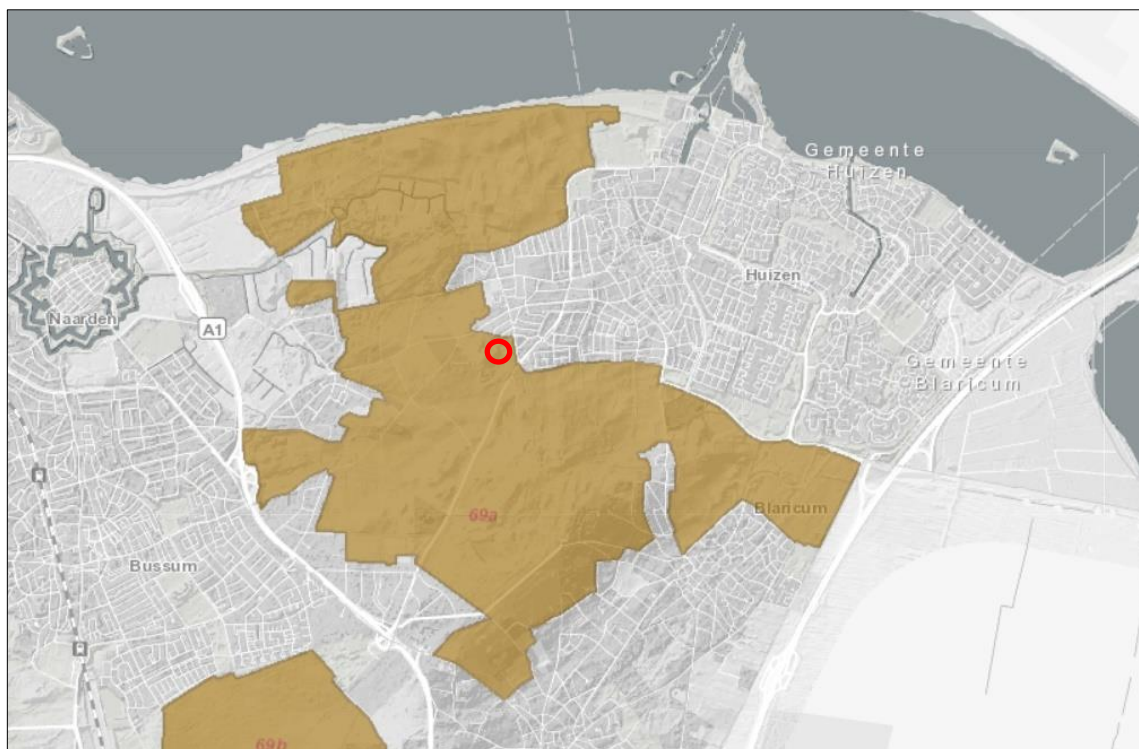

Het plangebied ligt aan oostgrens van het stuwwallencomplex Het Gooi. Het stuwwallencomplex geniet bijzondere bescherming via de Omgevingsverordening NH2020, waarin Het Gooi als 'Bijzonder Provinciaal Landschap' is aangemerkt. Het stuwwallencomplex is daarbinnen als aardkundig monument aangewezen, specifiek als monument 69a: 't Gooi-Noord, Tafelbergheide, Bikbergen, Limitsche Heide. Op afbeelding 2 is de begrenzing van aardkundig monument 69a weergegeven.

In het bij het provinciaal aardkundig beleid behorende document "Bijlagerapport Actualisatie Intentieprogramma Bodembeschermingsgebieden" zijn de waarden en kenmerken van het aardkundig monument 69(a-g) omschreven.

Het Gooi is één van de weinige reliëfrijke gebieden in Noord-Holland. Het betreft hier de stuwwallen en aanverwante fenomenen. De stuwwallen en sandrs (spoelzandwaaier) zijn ca. 200.000 jaar geleden ontstaan. In een later stadium zijn smeltwaterdalen gevormd en is dekzand afgezet. De hydrologie wordt gedomineerd door infiltratie (door hoge ligging en zandige bodem), en de begroeiing bestaat veelal uit heide en (gemengd) bos.

Bij de waardering is aangegeven dat de grote verscheidenheid en over het algemeen gaafheid van de verschijnselen het gebied bijzonder maken. Echter wordt ook aangegeven dat het aardkundig monument op bepaalde plaatsen reeds is aangetast als gevolg van eerdere ontgravingen. Ter bescherming is het streven om verdere afgravingen en versnippering van de gebieden te voorkomen, en het oorspronkelijke profiel zo veel mogelijk ins stand te houden. In beginsel zijn alle groot- en kleinschalige ingrepen in dergelijke gebieden niet toegestaan.

Afb. 2 Uitsnede kaart aardkundige monumenten Noord-Holland (locatie speelbos = rode cirkel)

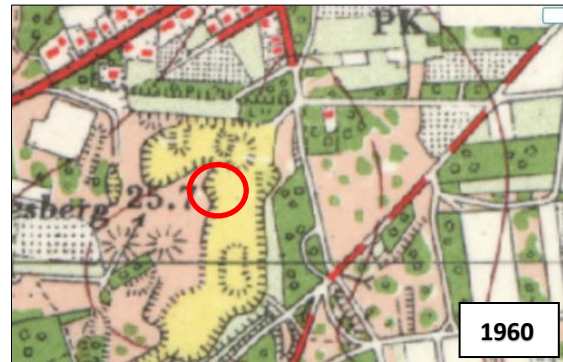
In het bijlagedocument “Bijzonder Provinciaal Landschap Het Gooi” behorend bij de Omgevingsverordening NH2020 zijn tevens de kenmerken en waarden van het aardkundig monument omschreven. Hierin is aangegeven dat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn indien de leesbaarheid van de aardkundige kernkwaliteit in stand blijft. Dit betekent dat het bodemprofiel en reliëf (bijv. door activiteiten als heien, graven en egaliseren) niet significant mogen worden aangetast. Bij ontwikkelingen die beroering tot een diepte van 1 m onder maaiveld vergen is in beginsel geen sprake van aantasting van de aardkundige kernkwaliteit.

Historie gebiedsontwikkeling plangebied speelbos Sijsjesberg

Op onderstaande afbeeldingen is de gebiedsontwikkeling van het plangebied over de afgelopen honderd jaar weergegeven (bron: www.topotijdreis.nl). Hiermee wordt inzichtelijk welke veranderingen en ontwikkelingen er zich in die periode eventueel hebben voorgedaan in het plangebied. De beoogde locatie is met een rode cirkel op kaarten weergegeven.

De topografische kaarten laten zien dat het plangebied en directe omgeving de afgelopen 40 jaar nagenoeg onveranderd is gebleven, met als enige verschil dat er zich rond 1980 ten noorden van het huidige grasveld aan de voet van de Sijsjesberg ook nog een open terrein tussen het bos bevond.

Op de kaart van 1960 is te zien dat het terrein er wel heel anders bij lag. Er is nauwelijks bos aanwezig in het gebied, maar het terrein bestaat met name uit zandverstuiving en heide met aan de randen enkele kleine bosvakkens. Het zwembad Sijsjesberg staat niet op de kaart, hoewel dit stamt uit 1953. Op basis van de topografische situatie heeft het terrein de situatie zoals weergegeven op de kaart van 1960 gehad tussen 1954 en 1962. De situatie voor 1954 van het terrein komt ongeveer overeen met de situatie op de kaart van 1940. Hier zit enige onzekerheid in omdat niet bekend is met welke frequentie de topografische kaarten werden vernieuwd. Zo is bekend dat het zwembad reeds in 1953 opgeleverd is, waardoor het aannemelijk is dat de situatie zoals afgebeeld op de kaart uit 1960 mogelijk ook al in 1953 aanwezig was. Rond 1920 was het gehele gebied rondom de Sijsjesberg nog vrijwel onbebouwd, en werd enkel doorsneden door een aantal wegen.

De andere terreininrichting in de jaren 1953-1962 doet vermoeden dat het terrein destijds gedeeltelijk is afgegraven, of dat er zich in ieder geval grondverzet- en/of -verplaatsing heeft voorgedaan in het gebied. Dit kan een gevolg zijn geweest van de aanleg van het zwembad en de inrichting van omliggend ligweideterrein, waarbij vrijkomend zand in of rondom het plangebied is aangebracht. Mogelijk is ook een deel van het terrein afgegraven het zand gebruikt voor het bouwrijp maken van omliggende gronden voor wegen en woongebieden, zoals Noorder- en Zuidereng en de wijk achter de Sijsjesberglaan. Gelijktijdig met deze ontwikkelingen deden zich in de directe omgeving gelijksoortige ontwikkelingen voor waarbij mogelijk zandafgraving plaatsvond. Een voorbeeld hiervan is het terrein waar momenteel Tennisvereniging HLTC De Kuil is gevestigd. Hier is het maaiveld enkele meters lager gelegen dan in de periode voor 1954.

Uit cultuurhistorische beschrijvingen¹ van het gebied rondom de Sijsjesberg volgt tevens dat er zich op en rondom het terrein zandafgravingen hebben voorgedaan. Zo blijkt dat de zandgronden bij Hilversum, Huizen en Naarden al in de 17e eeuw een grote aantrekkingskracht uitoefenden op projectontwikkelaars. Aanvankelijk werden ze afgegraven om het terrein rondom de vesting Naarden zo te verlagen dat het gemakkelijk onder water kon worden gezet als de vijand kwam, maar al spoedig bleek het zand ook uitermate handig bij de stadsuitbreidingen van Amsterdam. Het afzanden ging eeuwenlang door want er was veel geld mee te verdienen.

Ook het gebied rondom de Sijsjesberg bleef niet ongemoeid, maar vrijwel alle plannen werden uiteindelijk niet uitgevoerd of half voltooid. In 1932 kocht de gemeente Huizen het terrein rondom de Sijdsjesberg (zoals die toen nog heette), met het doel werklozen in het kader van de werkverschaffing aldaar een meer te laten uitgraven dat 33 meter diep moest worden (De Gooische Post, 28/9/1932). Het werk werd wel aangevangen, want in december 1933 meldt De Bussumsche Courant in een beschrijving van een wandeling naar de Sijdsjesberg het volgende: "Zijn toch al niet erg imponerende hoogte legt het nu haast af tegen de kunstmatig opgeworpen zandbergen uit den toekomstigen vijver er omheen" (Bussumsche Courant 2/12/1933). In 1933 werd er een smalspoortje aangelegd van de berg naar de haven van Huizen, om de ca. 700.000 kuub zand af te voeren. De financiering van het project gaf, ook toen al, de nodige hoofdbreken en verwacht werd dat de opbrengst van het zand niet tegen de aanzienlijke kosten zou opwegen. Juni 1934 wordt het werk daarom stopgezet (Bussumsche Courant, 2-6-1934) In 1937 vormt de Sijdsjesberg opnieuw onderdeel van een veel groter werkverschaffingsplan waarbij het zand gebruikt zou moeten worden voor het inpolderen van kuststroken langs het IJsselmeer. Ook dit project bleek te duur en werd niet uitgevoerd. Dit verandert met de tweede wereldoorlog. De Nederlandsche Opbouwdienst laat dan barakken neerzetten, en op een foto uit 1940 is te zien hoe de berg met kruiwagens zand wordt opgehoogd. De Nederlandsche Opbouwdienst was door Seyss-Inquart in het leven was geroepen om de gedemobiliseerde Nederlandse beroepsmilitairen werk te verschaffen.

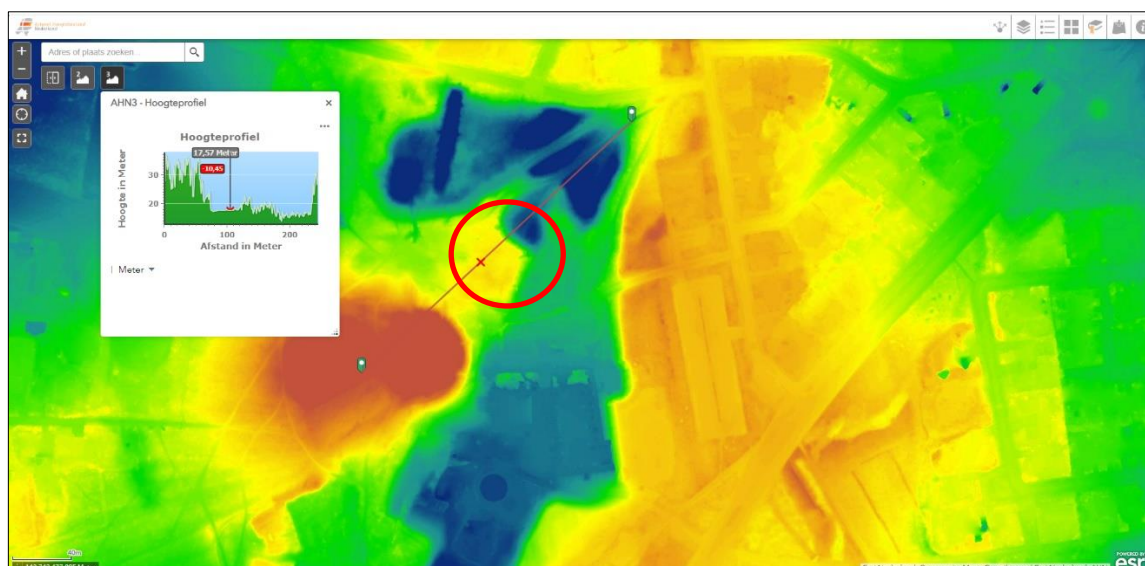
Sindsdien heeft de Sijdsjesberg (thans Sijsjesberg) zijn beetje getrapte uiterlijk, alsof er een hoedje op staat. Waarschijnlijk is het vlakke terrein rondom de Sijdsjesberg in deze periode ontstaan, omdat op fotomateriaal uit de archieven zichtbaar is dat de mannen het zand afvoeren over een spoortje dat op een verhoging is aangelegd bij een afgevlakt stuk.

Op basis van historische topografische kaarten en cultuurhistorische beschrijvingen van het plangebied en omgeving kan dus geconcludeerd worden dat de bodem in ieder geval in jaren '30 en '40 van de vorige eeuw is geroerd als gevolg van grondverzet. Vervolgens heeft er zich vermoedelijk tussen 1953 en 1962 ook een periode voorgedaan waarin de bodem is geroerd als gevolg van diverse ontwikkelingen in de omgeving (aanleg zwembad, aanleg/verbreding wegen, aanleg woongebieden).

De huidige hoogteligging van het terrein is op afbeelding 3 weergegeven.

---

¹ Bron: <https://www.judithschuyf.nl/tafelbergen/>

Afb. 3 Uitsnede kaart AHN3 met dwarsprofiel (locatie speelbos = rode cirkel)

Het westelijk deel van het beoogde terrein voor het speelbos heeft een hoogte van ca. 18 m +NAP (geel), terwijl het oostelijk deel een stuk lager ligt met in het zuidoosten een gemiddelde hoogte van ca. 15,5 m +NAP (groen), en in het noordoosten een gemiddelde hoogte van ca. 13,5 m +NAP. Het terrein tussen de locatie van het speelbos en de Sijsjesberglaan ligt tevens een stuk lager dan het (westelijk deel van) speelbos en het aanliggende gras/speelveld. Het hoogteverschil is hier op sommige plekken 4 à 5 m. De contour van het blauwgroene gebied dat zich van de Sijsjesberglaan tot bijna bij de N527 uitstrekt is gelijk aan de contour van het gele gebied op de kaart uit 1960. Dit versterkt het vermoeden dat er in de betreffende periode 1953-1962 daadwerkelijk grondverzet c.q. maaiveldverlaging in dit gebied heeft plaatsgevonden.

De aanliggende gronden liggen aanmerkelijk hoger en zullen meer hun oorspronkelijke/natuurlijke hoogte behouden hebben zoals ontstaan bij het vormen van het stuwwallencomplex Het Gooi. Het westelijk deel van de beoogde locatie van het speelbos en het gras/speelveld aan de voet van de Sijsjesberg zijn vermoedelijk ook reeds deels vergraven in de jaren '30 en '40 van de vorige eeuw. De aantasting van het maaiveld lijkt hier wat minder groot te zijn geweest aangezien de hoogteverschillen met overige omliggende gronden bij de Sijsjesberg kleiner zijn.

Effect ingrepen

Uit historische gegevens over de gebiedsontwikkelingen blijkt dat de bodem en het reliëf in de jaren '30 en '40 van de vorige eeuw en de periode 1953-1962 reeds deels ontgraven/geroerd is in het plangebied en directe omgeving. Daarnaast zijn de geplande bodeminrichtingen summier van aard en vallen binnen de in het beleidsdocument "Bijzonder Provinciaal Landschap Het Gooi" vermelde drempelwaarde van maximale versterking tot 1 m onder maaiveld.

Er vindt als gevolg van de aanleg van het speelbos slechts ontgraving plaats over een oppervlak van ca. 460 m², met een geringe diepgang van tussen de 20 en 60 cm onder maaiveld. Hierbij wordt ca. 160 m³ ontgraven en elders in het plangebied herplaatst. Uitgangspunt is het zoveel mogelijk handhaven van het thans aanwezige reliëf in het gebied. Tevens wordt een boring geplaatst tot ca. 40 m onder maaiveld ten behoeve van de plaatsing van een handwaterpomp. Hiermee kan bij de aan te leggen 'speelbeek' grondwater worden opgepompt door kinderen waarna dit op een lager deel weer in de bodem kan infiltreren.

De wettelijke bescherming van de aardkundige monumenten was tot november 2020 geregeld in de Provinciale Milieuverordening. Artikel 6.3, lid 1 van die verordening regelde dat het is verboden in of op een in artikel 6.1 genoemd aardkundig monument, handelingen te verrichten, die het aardkundig monument kunnen aantasten. Via artikel 6.3, lid 3 konden Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van het verbod als bedoeld in het eerste lid indien naar hun oordeel het aardkundig monument door de beoogde handeling minimaal zal worden aangetast. Sinds november 2020 is de milieuverordening opgegaan in de integrale Omgevingsverordening NH2020 waarmee tevens de beslisbevoegdheid op de ontheffingsaanvraag is verschoven naar de gemeente.

Gezien de kleinschalige ontgravingsactiviteiten kunnen de benodigde ontgravingswerkzaamheden in principe als minimale aantasting worden aangemerkt. Gelet op de in het beleidsdocument “Bijzonder Provinciaal Landschap Het Gooi” opgenomen vermelding dat een verstoring tot maximaal 1 m onder maaiveld geen aantasting van de aardkundige kernkwaliteit inhoudt wordt verlening van de ontheffing derhalve mogelijk geacht.

De aanleg van het speelbos staat voorlopig gepland vanaf najaar 2021.

Bijlagen

- 1) Huidige situatie
- 2) Ontwerp / toekomstige situatie
- 3) Kadastrale situatie

1 Huidige situatie

1

2

3

4

Toelichting bij foto's:

- 1) Beoogde toegang speelbos ter hoogte ingang zwembad
- 2) Laagte aan oostzijde speelbos
- 3) Wandelpad zuidoostzijde speelbos
- 4) Wandelpad noordwestzijde speelbos
- 5) Struinpaadje dwars door terrein speelbos
- 6) Struinpaadje dwars door terrein richting de Sijsjesberg
- 7) Heideveldje aan westzijde speelbos: overgang van bos naar grasveld
- 8) Gras-/speelveld met aan de linkerzijde de Sijsjesberg

2 Ontwerp / toekomstige situatie

Referentiefoto's speelbos 't Laer, Hilversum (Natuurgebied Zuiderheide)

Speelbeek / beekloop met handwaterpomp

Stapstammenpaden

Knuppelbrug over hol paadje

Hutkuil / huttenbouwbos

Hol paadje

Entree

Takkenril / stobbenwal

3 Kadastrale situatie

